

УДК 811.161.2'373.2:821.161.2-2.09

Ірина Скорук

ОСОБЛИВОСТІ ОНОМАСТИКОНУ ДРАМАТИЧНИХ ПОЕМ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

У статті проаналізовано літературно-художні оніми драматичних поем Лесі Українки. З'ясовано, що антропоніми засвідчують цілеспрямовану роботу письменниці з номінаціями персонажів: обране ім'я узгоджується з контекстуальним вживанням і сюжетно-тематичною лінією; створені варіанти та апелятивні заміники найменувань допомагають здійснити творчий задум. Топоніми постачають історичну, етнографічну, конотативну та інші інформації, формують індивідуально-авторську картину світу, в якому живуть персонажі. У контексті національних духовних цінностей Леся Українка розглянула найважливіші для людства теми добра і зла, честі і безчестя, любові і ненависті, обов'язку і самозречення. Щоб привернути увагу читача, письменниця використала для цього цікаві сюжети, яскраві образи та відповідні їм літературні оніми, наповнені важливою інформацією та експресією.

Ключові слова: власна назва, онім, ономастичний простір, ономастикон, антропоніми, топоніми.

Постановка наукової проблеми та її значення. Вивчення творчої спадщини Лесі Українки – одна з найважливіших проблем сучасної філологічної науки, про що свідчать численні літературознавчі й мовознавчі праці. На глибинну сутність цієї багатой спадщини вказував Михайло Грушевський, оскільки вона «глибоко національна в своїй основі, всім змістом своїм зв'язана нерозривно з життям свого народу, з переживаннями нашої людини в теперішню переломну добу...» [цит. за : 21, с. 190].

У спогадах про Лесю Українку Світозар Драгоманов (1942 р.) зазначив: «Багато вже написано про Лесю Українку, багато розказано. Але все написане й сказане не точне в порівнянні з тим, що повинні ще написати й сказати, щоб постать Лесі Українки стала перед нинішнім поколінням у весь зріст її геніальності» [17, с. 43]. А тому «Лесю Українку треба вивчати, як дорогоцінний скарб, як людину, яка жагуче засвоювала надбання світової культури, горіла бажанням, щоб її народ, український народ, на всіх просторах своєї багатющої землі якнайшвидше зайняв належне йому почесне місце серед інших народів» [17, с. 43]. На нашу думку, такі дослідження допоможуть частково досягнути її геніальність і сприятимуть розумінню (мабуть, також частковому) її глибинно-особистісних думок і побажань, які вона передала нам разом із творчою спадщиною.

Серед мовознавчих досліджень творчості Лесі Українки особливе місце посідає вивчення ономастичного аспекту творів письменниці, оскільки закладена у власних назвах змістова, алюзивна і конотативна інформація дуже важлива для сприйняття літературного тексту. О. Ю. Карпенко

зазначає: «Без аналізу онімів справжнє розуміння тексту, його глибинних підтекстових, змістових шарів просто неможливе» [8, с. 69].

Аналіз досліджень цієї проблеми. Комплексне контекстуальне вивчення різних типів літературно-художніх онімів та визначення їхнього функційного, конотативного й експресивного наповнення у межах кожного твору належить до актуальних мовознавчих досліджень. Увагу до онімного слова в системі художніх текстових структур засвідчено низкою досліджень, серед яких вагомі фундаментальні праці Л. О. Белея [2], Ю. О. Карпенка [9], В. М. Калінкіна [7] тощо. У цих та інших працях дослідників не тільки ґрунтовно розроблено проблему теорії літературної ономастики, але й з'ясовано на матеріалі художніх текстів українських письменників особливості вживання онімної лексики як важливого засобу текстотворення та здійснення творчого задуму.

Дослідження Т. Б. Гриценко [5], Г. П. Лукаш [19], Т. І. Крупеньової [11; 15; 16], Л. І. Селіверстової [22], О. О. Усової [23] суттєво доповнюють вчення про літературно-художню онімію. У центрі уваги науковців опинилися художні тексти Тараса Шевченка, Лесі Українки, Івана Франка, Бориса Грінченка, Володимира Винниченка, Миколи Хвильового, Олеса Гончара, Павла Загребельного, Ліни Костенко та ін. Онімію творів Лесі Українки досліджували В. Н. Заханевич, Л. П. Лисюк, Л. Т. Масенко, Л. В. Рисич, С. Г. Яковець; ономастичний світ «Лісової пісні» з «її багатющою демононімією» вивчали Й. О. Дзендзелівський (1973), Т. О. Борисюк (1991), Т. Б. Лукінова (1992), В. Ф. Давидюк (1994), Ф. Й. Бабій (1995) [13, с. 4] та ін. Ономастикон драматичних творів Лесі Українки ґрунтовно вивчила й описала Т. І. Крупеньова [12–16]. Незважаючи на розгорнутий, монографічний розгляд онімної системи драматичних творів письменниці [16], вбачаємо потребу у вивченні семантичної глибини та виразових багатств, якими володіють доречно й майстерно вжиті власні назви в драматичних поемах.

На думку дослідників [25, с. 34], у творі письменника власні назви як особливо помітний, стилістично і семантично маркований експресивний засіб відіграють важливу текстотвірну роль та беруть участь у розвитку й побудові мовної та літературної композиції тексту. Цим і зумовлено актуальність нашого дослідження.

Отже, **мета дослідження** полягає у вивченні власних назв як засобу експресивно-стилістичної та художньої виразності. Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**: з'ясування енциклопедично-змістового навантаження власних назв, визначення семантичних варіацій, зумовлених контекстом твору; встановлення конотативного й експресивного наповнення власних назв у межах твору; визначення ролі власних назв як засобу індивідуально-авторського письма.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування результатів дослідження. Онімія в художньому творі – явище складне й багатоаспектне. І саме від майстерності автора дібрати власні назви

відповідно до потреб контексту, жанрових особливостей твору залежить сприйняття художнього тексту читачем. Оскільки семантична глибина онімів необмежена, то насамперед авторові важливо самому осмислити цю глибину та майстерно передати її у формі відповідних контекстів за допомогою влучного, вираженого словесного оточення.

Як зазначає В. В. Громова, «...вибір власних назв та їхній органічний зв'язок із цілісністю художнього твору іноді вважають мірилом висоти художнього слова письменника» [6, с. 83]. На думку Е. В. Боевої, «усі елементи онімного простору в художньому тексті письменника – ланки однієї лексичної системи, створеної митцем для реалізації свого авторського задуму в цьому творі. Вони всебічно висвічують засобами онімного письма найголовніше в тексті...» [4, с. 158]. Ю. О. Карпенко вважає, що онімія визначається особистістю автора та мотивами його творчості, нормами місця, часу, соціального середовища [9, с. 22]. Тому з упевненістю можна сказати, що ономастикон художнього тексту – важливий засіб вияву індивідуально-авторської картини світу.

Яскравим прикладом ономастичної творчості Лесі Українки постають віршовані драматичні поеми, названі П. Одарченком «вінцем літературної творчості» [20, с. 7]. У контексті національних духовних цінностей, які утверджує Леся Українка устами героїв, розглянуто найважливіші для людства теми добра і зла, честі й безчестя, любові й ненависті, обов'язку й самозречення. І щоб переконливіше для читача прозвучали людські постулати, письменниця добирала цікаві сюжети, яскраві героїчні постаті та відповідні їм літературні оніми, «вщерть виповнені притаманною цьому лексичному шару художніх творів інформацією та експресією» [13, с. 1].

Творчо використовуючи світові сюжети й образи, Леся Українка сміливо й по-новому їх трактувала, вкладала в них новий зміст й образну символіку, притаманну лише її письму. Завдяки своїй майстерності в опануванні скарбами світової літератури геніальна поетеса збагатила не лише національну, а й світову драматургію. Особливе місце в ній посідають драматичні твори на біблійні теми, а чи не найважливіша серед них тема вавилонського полону, що взята з книг Старого Заповіту («Вавилонський полон», 1903 р.; «На руїнах», 1904 р.; «В дому роботи, в країні неволі, 1905 р.»), «при виразній аналогії полону України в Російській імперії», як впевнено говорить про це П. Одарченко [20, с. 13]. Цю думку поділяють і М. Євшан та Є. Сверстюк [21]. Сама Леся Українка в поезії «І ти колись боролась, мов Ізраїль, Україно моя» розшифровує символіку своїх творів про вавилонський полон такими словами:

*Коли скінчиться той полон великий,
Що нас зайняв в землі обітованій?
І доки рідний край Єгиптом буде?
Коли загине н о в и й Вавілон?* [18, с. 55].

Отож у драматичній поемі «Вавілонський полон» **Вавілон** і **Єрусалим** – топоніми-контрасти. Онім **Вавілон**, уживаний у художньому тексті 14 разів, символізує загарбників-переможців, а **Єрусалим**, уживаний 13 разів, стає символом волі. Пророк-співець **Елеазар** – головний герой драматичної поеми – виступає виразником дум і переконань авторки. У його уста Леся Українка вкладає найважливіше – заклик до пробудження в народі національної й людської гідності та готовності боротися за свою свободу і незалежність, адже прагнення поневоленого народу до волі не має бути бездіяльним. Це усвідомлення викликає в авторки готовність і самій стати на захист рідної землі. У листі до І. Я. Франка (після написання, за її визначенням, лірико-драматичної сцени «Вавілонський полон») Леся Українка зазначає: «... як я сю останню свою поему писала, то була «щира, щира, щира», і горіло щось в мені, не давало спокою, аж поки останнє слово не стало на папері» [24, III, с. 378].

Про точне місце дії вказують топоніми, вживані у вступній ремарці: «*Червоний захід змінює в кров широкі води Тігру та Євфрату, що зливаються докупи*» [24, III, с. 148]. Розширюють просторові межі драматичної поеми й такі топоніми: **Палестина**, **Гарізім**, **Ізраїль** (частіше вживаний у значенні *народ ізраїльський*), **Мізраїм** (давньоєврейська назва Єгипту), **Офір** / **Офіра**, **Сідон**, **Тір**. Доповнюють топос драматичної поеми й позначення на зразок *дочка Сіону*. Часто вживані в художньому тексті й відтопонімні утворення *сіонська дочка*, *співанки сіонські*, *ізраїльські племена*, *нільські ящури*, *маги вавілонські*, *ріки вавілонські* та ін.

Особливість ономастичності Лесі Українки позначена умінням вводити в художній текст онімний простір, який найбільш вдало вписується в сюжет, тим самим унікально реалізуючи творчий задум. У мовній палітрі драматичних поем оніми постають особливими засобами виразовості, як у цьому й переконує нас ономастикон «Вавілонського полону». Опозитивна топонімія створена на контрасті **Єрусалим** – **Вавілон**, причому перший онім має «велике онімне коло – своєрідний онімний опір ворожому Вавілону» [12, с. 79], з яким пов'язані *дика пустка*, *руїни*, *зруйноване життя бранців* і **Молох**, якому тут усе підвладне і який утворює «суцільну цілісну картину полону й народного страждання» [12, с. 80].

Дослідниця Т. І. Крупеньова у творчості Лесі Українки виділяє так званий «період онімійної ощадності», який тривав до написання в 1907 році драматичної поеми «Кассандра», насиченої поіменованими персонажами [13, с. 3–4]. Авторка або загалом уникала власних назв персонажів, називаючи їх апелятивними номінаціями («У пущі»), або іменувала лише головних персонажів («Вавілонський полон», «На руїнах»). Зрідка добирала ім'я тільки для другорядного персонажа, як у творі «Три хвилини».

Елеазар – єдиний поіменований персонаж у «Вавілонському полоні», ще кілька власних імен (наприклад, **Саул**, **Йонатан** та ін.) вживані у мові безіменних дійових осіб і самого героя. Усі 22 дійові особи мають апелятивні найменування на зразок *дівчинка*, *товаришка*, *жінка*, *жінка середнього віку*,

чоловік, чоловік молодий, старий чоловік, малий хлопчик, молодий хлопець, дитинка, мати дитини, батько, дід, самарійський пророк, іудейський пророк, тощо і 3 назви у формі множини – діти, гурт левітів, гурт пророків.

Висока фонетична виразовість біблійного імені **Елеазар** [3, с. 222] надає урочистості висловлювань молодого пророка-співця. Сказане ним слово звучить впевнено, твердо, як набат, адже поет повинен стати для народу ідейним натхненником, проводирем: «Нам два шляхи: смерть або ганьба»; «о, рано ще радіти, Вавілоне!»; «Живий господь! Жива душа моя! / Живий Ізраїль, хоч і в Вавілоні!» [24, III, с. 166].

Аналогічно в уста єдиного поіменованого персонажа «На руїнах» – пророчиці **Тірци** – Леся Українка вкладає заклики, якими можна «пробудити в людях надію й бажання відродити зруйновану землю» [12, с. 82], цим самим створюючи опозицію руїнам: «будуй нову хату»; «розкуй меча на рало»; «устань, Ізраїлю, роби намети!»; «зори плугами се бойовисько». Пророчиця вірить у пробудження народу: «душа моя вже бачить ту будову, і знає серце, як її назвати: в новім Єрусалимі храм новий». Драматичні поеми близькі тематично і мають «єдині хронологічні межі й топонімний простір» [12, с. 82]. Та й ім'я **Тірца** взяте з Біблії, де воно стоїть поряд з іменем **Елеазар**. У цих двох поемах дослідники [1] простежують мотив «невидимої провини», викликаної людською бездіяльністю, у контексті національних духовних цінностей, які утверджує авторка устами героїв – пророка-співця **Елеазара** і пророчиці **Тірци**.

У драматичному діалозі «На полі крові» розглянуто мотив «провини – покарання – спокути» насамперед у контексті проблем морально-ціннісного спрямування, а саме: відповідальності людини за події у світі, вибору між «добром» і «злом», самотності як моральної спокути тощо [1, с. 4–6]. Сам діалог вимагає безпосередньої участі двох співрозмовників, і про них повідомлено в першій ремарці – **чоловік і дідок-прочанин**. Варто зауважити, що з попереднього тексту Леся Українка вилучила більше третини «через зміну моєї основної концепції сеї теми» [24, V, с. 312]. Через це зникли три персонажі – **Марія з Магдали, Саломея і Сусанна**. Безіменність двох дійових осіб робить діалог ще більш напруженим і загостреним, що не позбавлений напруження і після виявлення справжнього імені чоловіка після викриття прочанином його зради. Леся Українка для головного персонажа обирає не біблійне ім'я Іуда, яке в Біблії належить 15 особам, в тому числі й Іуді Іскаріотському [3, с. 369–371], що послужив у творі прототипом зрадника, а народнорозмовний варіант **Юда**. Безіменного прочанина («Ходив оце в Єрусалим на прощу») співрозмовник називає **дідом** («Що ти знаєш, діду», «Гей, діду!»).

У тексті ім'я **Юда** вживане сім разів – у мові прочанина (зокрема й «Юда-сторонський», «Юда-зрадник», «той Юда, що вчителя продав») і чотири рази – у ремарках. В останній короткій ремарці авторка називає це ім'я три рази, вказуючи на Юдину самотність на безлюдній місцевості. Довічна приреченість Юди на абсолютну самотність і спокутування гріха

до кінця свого життя – це розплата за вчинок, якому нема виправдання. Для втілення свого задуму Леся Українка обрала промовисту лексичну площину – і заміників імені («*гад бридкий*», «*геть від мене, сатано*»), і словесне оцінювання зради прочанином («*плюгавство вчинив*», «*плюгавство іще мерзенніше*», «*волів би на безвідді пропасти, ніж прийняти щось від тебе*», «*будь проклят*», «*і після сього ти не завісився*», «*тебе убити мало*»).

В остаточній редакції Леся Українка усуває кінцеву сцену каяття з наступною сценою самосуду, яка певною мірою пом'якшувала засудження зрадництва. Усе це суперечило образіві зрадника, який виправдовує свій злочин власницькою мораллю і спокійно розповідає про це: «*От я мав учителя, – як він зробився зайвим, то я його продав*» [24, V, с. 141]. У попередньому варіанті усе так просто завершилося б для Юди, а тут він змушений на «полі крові» працювати до нестями, «*не розгинаючись, не втираючи поту*» [24, V, с. 157].

У розмові двох людей жодного разу не вжито ім'я Ісуса Христа. До речі, у вилученій частині тексту Юда двічі вживає ім'я Мессії: «*Я ж умерти мушу, коли Ісус воскрес*», «*Ісусе! Мессіє! Сине Божий! Одійди*» [24, V, с. 319, с. 320]. На онімну майстерність та ощадність вказують онімні компоненти, залишені в основній редакції, що мали значну художню вагомість. Т. І. Крупеньова зазначає, що «на їх «грі» побудовано напружену дію, контрастні протиставлення, самий сенс драматичного твору» [14, с. 88]. Прочанин називає Ісуса Христа **Мессією, Сином Божим, учителем, пророком, великим чоловіком**. У мові Юди переважає «займенниковий дейксис» – 47 разів використано займенник **він**. Лексеми **Мессія** вживано два рази, **учитель** – сім разів, **Син Божий** – два рази, **проловець** – два рази, **син теслі** – один раз, **цар голоті** – один раз, **есеї чи назорей в одязі білій, з волоссям довгим** – один раз.

Дуже промовиста в цьому плані назва «**На полі крові**», взята з Нового Завіту. За біблійною легендою, Іуда повернув первосвященикам тридцять срібників, а сам повісився. Ті ж сказали: «Не дозволено класти їх у скарбницю церковну, тому що це ціна крові». Порадившись, вони купили землю в одного гончаря для поховання подорожніх. Відтоді та земля (кладовище) й отримала назву Акелдама, тобто «поле (земля) крові» [3, с. 32]. Отже, і назва твору, і власні назви з Біблії (наприклад, топоніми **Єрусалим, Капернаум, Каріот, Галілея**; власні особові назви **Лазар, Саломея, Сусанна**), і численні цитування Юдою проповідей та закликів його вчителя – усе вказує на біблійний сюжет, який майстерно використала Леся Українка в художньому тексті. Зазначимо, що поселення Капернаум, як описано в Новому Заповіті, головне місце перебування Ісуса Христа в часи його земного життя і, так би мовити, центральне місце його проповідувань у Галілеї [3, с. 380].

Як бачимо, онімів у творі небагато, але вони художньо вагомі, та й, мабуть, без них була б порушена художня цілісність і значимість.

Т. І. Крупеньова переконана: «...онім та його замітники чи приховані асоціати породжують образ, який творчо вирізьблюється митцем і творчо відтворюється реципієнтом» [14, с. 90]. Потрапляючи в художньо-образний контекст, власні назви можуть зазнавати функційного переосмислення, набувати експресивної виразності, естетичної значимості, виконуючи важливі функції творення художнього простору й сюжетного руху.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Власні імена згадуваних драматичних поем красномовно ілюструють майстерність Лесі Українки у вибудові онімної площини, де кожний онім стає важливим засобом художнього письма, постійно узгоджучись із контекстуальним вживанням і сюжетно-тематичною лінією. Не зловживаючи онімами, письменниця використала їх як могутнє джерело виразності, як спосіб формування нового аспекту, нового забарвлення, нового стилістичного навантаження.

У подальших студіях варто звернути увагу на специфіку функційного навантаження ономастичного простору прозових творів.

Список використаної літератури

1. Банацька Н. Християнські мотиви та образи в драматургії Лесі Українки (морально-ціннісні аспекти) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01 / Н. Банацька. – К., 2000. – 16 с.
2. Белей Л. О. Функціонально-стилістичні можливості української літературно-художньої антропонімії XIX – XX ст. / Л. О. Белей. – Ужгород, 1995. – 119 с.
3. Библейская энциклопедия / [репринт. издание]. – М. : Терра, 1990. – 902 с.
4. Боева Е. В. Номинаційне поле у контексті художнього простору оповідань Б. Грінченка / Е. В. Боева // Восточноукраинский лингвистический сборник. – Донецк : Изд-во «Донеччина», 2000. – Вып. 6. – С. 157–164.
5. Гриценко Б. Д. Ономастика художнього тексту як об'єкту цілісного аналізу / Б. Д. Гриценко // Щорічні записки з українського мовознавства. – Одеса : ОДУ, 1999. – Вип. 6. – С. 92–99.
6. Громова В. В. Онимы как единицы художественного творческого процесса / В. В. Громова // Язык и культура. Вторая международная конференция. Тезисы. – К., 1993. – Ч. 1. – С. 83–84.
7. Калинин В. М. Поэтика онима / В. М. Калинин. – Донецк : Юго-Восток, 1999. – 408 с.
8. Карпенко О. Ю. Про літературну ономастику та її функціональне навантаження / О. Ю. Карпенко // Записки з ономастики : зб. наук. пр. / відп. ред. Ю. О. Карпенко. – Одеса : Астропринт, 2000. – Вип. 4. – С. 68–74.
9. Карпенко Ю. О. Літературна ономастика : зб. статей / Ю. О. Карпенко. – Одеса : Астропринт, 2008. – 328 с.
10. Костенко А. Леся Українка: художньо-документальна біографія / А. Костенко. – К. : Дніпро, 1985. – 393 с.
11. Крупеньова Т. І. Онімійна творчість Лесі Українки кінця XIX століття / Т. І. Крупеньова // Записки з ономастики : зб. наук. пр. / відп. ред. О. Ю. Карпенко. – Одеса : Астропринт, 2012. – Вип. 15. – С. 68–76.
12. Крупеньова Т. І. Онімія драматичних творів Лесі Українки початку XX ст. / Т. І. Крупеньова // Записки з ономастики : зб. наук. пр. / відп. ред. Ю. О. Карпенко. – Одеса : Астропринт, 2000. – Вип. 4. – С. 75–83.

13. Крупеньова Т. І. Ономастика драматичних творів Лесі Українки : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Т. І. Крупеньова. – Одеса, 2001. – 20 с.
14. Крупеньова Т. І. Ономастичний простір драматичної поеми Лесі Українки «На полі крові» / Т. І. Крупеньова // Українська пропріальна лексика : матеріали наук. семінару (Київ, 13–14 вересня 2000 р.) / відп. ред. І. М. Желєзняк. – К. : Кий, 2000. – С. 87–91.
15. Крупеньова Т. І. Функціональне навантаження власних назв історичних осіб у художньому тексті (на матеріалі драматургії Лесі Українки) / Т. І. Крупеньова // Записки з ономастики : зб. наук. пр. / відп. ред. Ю. О. Карпенко. – Одеса : Астропринт, 2010. – Вип. 13. – С. 68–75.
16. Крупеньова Т. І. Функції власних назв у драматичних творах Лесі Українки : монографія / Т. І. Крупеньова. – Одеса : Астропринт, 2004. – 160 с.
17. Леся Українка: доля, культура, епоха : зб. ст. і матеріалів / [ред. кол. : М. Г. Жулинський, А. В. Кіпа, І. М. Констанкевич та ін.]. – Луцьк : Волин. нац. ун-т імені Лесі Українки, 2012. – Вип. 2. – 296 с.
18. Леся Українка. Мрії зламане крило : зб. творів, док. і спогадів / [упоряд., есе та довід. матеріал В. А. Костюченка]. – К. : Веселка, 1993. – 222 с.
19. Лукаш Г. П. Ономастикон прозових творів Володимира Винниченка : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Г. П. Лукаш. – Донецьк, 1997. – 18 с.
20. Одарченко П. Леся Українка : розвідки різних років / П. Одарченко. – К. : Вид-во М. П. Коць, 1994. – 240 с.
21. Сверстюк Є. Я любила вік лицарства / Є. Сверстюк // Сверстюк Є. Блудні сини України. – К., 1993. – С. 189–195.
22. Селіверстова Л. І. Ономастикон у поетичному ідіолекті Яра Славутича : автореф. дис. ...канд. філол. наук : 10.02.01 / Л. І. Селіверстова. – Харків, 2003. – 19 с.
23. Усова О. О. Ономастикон художніх творів Миколи Хвильового : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / О. О. Усова. – Донецьк, 2006. – 18 с.
24. Українка Леся. Зібрання творів : у 12 т. / Леся Українка. – К. : Наук. думка, 1976 – 1979.
25. Фоякова О. И. Имя собственное в художественном тексте / О. И. Фоякова. – Л. : ЛГУ, 1990. – 104 с.

Скорук Ирина. Особенности ономастикона драматических поэм Леси Украинки. В статье проанализированы литературно-художественные онимы драматических поэм Леси Украинки. Антропонимы свидетельствуют о целенаправленной работе писательницы: имена персонажей согласуются с контекстуальным употреблением и сюжетно-тематической линией; созданные варианты имен и их нарицательные названия-заменители помогают передать творческий замысел. Топонимы вносят в текст историческую, этнографическую, коннотативную и другие информации, формируют индивидуально-авторский мир, в котором живут персонажи.

В контексте национальных духовных ценностей, которые утверждает Леся Украинка устами героев, рассмотрены самые важные для человечества темы добра и зла, чести и бесчестия, любви и ненависти, долга и самоотречения. И чтобы убедительнее для читателя прозвучали человеческие постулаты, писательница подбирала интересные сюжеты, яркие героические личности и соответствующие им литературные онимы, доверху наполненные присущей этому лексическому слою художественных произведений информацией и экспрессией.

Ключевые слова: имя собственное, оним, ономастическое пространство, ономастикон, антропонимы, топонимы.

Skoruk Iryna. Features of the Onomasticon in Dramatic Poems by Lesja Ukrainka. The article deals with the literary onyms of dramatic poem by Lesja Ukrainka. Proper names testify about great purposeful work of the writer with the nominations of the personages: the chosen name conforms to the contextual usage and the plot, there are created variants and substitutions of the name which help the author to render his creative conception. Toponyms supply the text historical, ethnographic, connotative and other information, form the individual and author picture of the world.

In the context of national spiritual values, which claims Lesya Ukrainka lips heroes, considered the most important for mankind themes of good and evil, honor and dishonor, love and hate, duty and self-denial. And so convincing to the reader sounded human postulates, the writer picked up interesting stories and striking heroic personality and their corresponding literary one, brim full of inherent in this lexical layer of artistic works of information and expression.

Key words: proper name, onym, onomastic space, onomasticon, anthroponyms, toponyms.

Стаття надійшла до редколегії 20.10.2014